

νάτε ενιαυτῆ τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίτος· ὁ γὰρ Πορφυρογέννητος ὁ ἐν τέτῳ τῷ χρόνῳ γράφων, φησὶν, ὅτι τὰ περὶ τὴν γέφυραν τῆς Τραϊανῆς, καὶ τὰ περὶ τὸν πύργον τῆς ἁγίας Κωνσταντίνης, τοῖς τέρκοις εἰσὶν ὑπήκοα. *Ενταῦθα ὁ συγγραφεὺς αὐτοκράτωρ τὸ σέβηρικὸν ἐννοεῖ Μπανὰτ, ὅπερ καὶ ῥομνικαὶ ἐπικράτειαὶ ἐτύγγανον, ἀμφισβητῆσαι καὶ μοαγγυόροις καὶ καγγάροις καὶ κερμάνοις ἔπειτα τὴν σφετέραν ἀνεξαρτησίαν· ὅτε μὲν πάντως ὁμολογῆσαι φόρον, ὅτε δὲ ἀπαναινόμεναι, καὶ ἄει τὸν καιρὸν πολιτευόμεναι.*

Γ ε ς λ ᾶ ς.

Θεῖτε τῆς τὰ δύτικὰ τῆς Ρωμανίας κατακτησαμένους, καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν χαζάρων καὶ βεργάρων ἐκεῖ καταλύσαντος, ἔγγονος ἢ υἱιδῆς ἐστὶν ὁ Γεβλᾶς, ὁ ἐς Κωνσταντινῆσιν πόλιν ἰκόμενος, καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ἐναγκαλισάμενος, καὶ ἐπιστρέφων οἴκαδε, *Ιερόθεον ἐπίσκοπον πρῶτον τῶν*

τέρκων παρὰ τῆ πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῃ
 παραλαβὼν ἐπηγάγετο. Συνέβη δὲ τῆτο
 ἕνα μεταξὺ τῆ τεσσαρακοσῆ ἐννάτῃ ἐνιαυτῆ,
 καδ' ὃν ὁ Πορφυρογέννητος ξυγγράφων,
 ἕδεμίαν μνεΐαν ποιεΐται τέτε, καὶ τῆ πεν-
 τηκοσῆ ἕκτῃ, ὅτε Θεοφύλακτος ἐτελεύτη-
 σεν. Ἀλλ' ὡς ἔοικεν ὁ ἡγεμονικὸς σχεδὸν
 μόνον οἶκος τῆ Γεβλά ἐς τὴν τῆ Χρισῆ ἦλθε
 πίσιν, καὶ ἡ μονογενῆς αὐτῆ θυγάτηρ Σα-
 ρύλτα Γεϊζᾶ τῷ βασιλεΐ τῶν μοαγγυόρων
 ἄρμουςδεΐσα, τὸν τε ἄνδρα καὶ τὸν υἱὸν
 Στέφανον χριστιανὲς γενέσθαι αἰτία ἐγέ-
 νετο.. Τίνος δὲ χάριν Γεβλάς ῥεμένων ἤδη
 καὶ σλάβων τῆ ἀρχαίῃ δόγματος ὄντων ἐν
 τῷ τόπῳ, ἦκεν ἐπὶ τέτῳ ἐς Κωνσταντινέπο-
 λιν; Τῆτο πασιδῆλον, καὶ τέτῳ ἐδυικὴν
 εἶναι τὴν Ρεμνίαν τεκμαίρεσθαι, ἄτοπον.
 Οἱα δὲ ἐνταῦθα καὶ πολλαχῆ ἄλλοδι κατα-
 ψεύδονται καὶ καταφλυαρῶσιν ἡμῶν οἱ τὴν
 Ρεμνίαν πᾶσαν φάσκοντες, ὅτε μὲν τῷ
 ἀρχαίῳ δόγματι προσκειμένην, ὅτε δὲ τῷ
 νέῳ τῶν ἀρχομανῶν, τῶν ἀντεναγγελικῶς
 ἕδεμίαν ἐν πίσει γνωριζόντων ἀνοχὴν, καὶ

καθολικήν ἔχ' ὁμόνοιαν χριστιανικήν, ἀλλὰ
μοναρχίαν φαντάσικην, πραγμ' ἀδύνατον,
συσήσασθαι βελομένων!

Κ ε ν ε γ έ ν η ς.

Οἱ δὲ ἰδρυμένοι, μᾶλλον δὲ περιφερό-
μενοι ἐν τῷ Ατελκεζῆ καγγάροι, τόπῳ ἐκ
τόπων ἀμείβοντες, καὶ σκηνοπήγια συχνὰ
ἀλλάσσουντες, καὶ τὸν ἐδραῖον βίον ἀποσρε-
φόμενοι, καὶ πόλεως ἐμπορικῆς τηνικαῦτα
μῆΐσης· ἤδη γὰρ τὰ ἐμπορεῖα τῶν ἐλλήνων
ἐκλελοίπεσαν· ἐς τὴν ἐν τῇ ταυρικῇ χερσο-
νήσῳ, Κριμ νῦν καλεμένη, Χερσῶνα ἑλλη-
νικήν πόλιν ὑπὸ τῆς κωνσταντινουπόλεως
τελῆσαν, ἐμπορευόμενοι ἐπορευόντο, τὸν
τεμισδὸν, ὃν ὁ αὐτοκράτωρ αὐτοῖς ἐδίδω,
κατὰ ῥέσων, χαζάρων, βεργάρων καὶ
μοαγγυόρων, προπύργιον καὶ πρόφραγμα
ἔχειν αὐτὸς φανταζόμενος, ληψόμενοι, καὶ
ὅσα ἄλλα κομιζόμενα ἐκ τῆ δρακικῆ βο-
σπόρε, καὶ ἀναγκαῖα σφίσι νομιζόμενα,
ῶνησόμενοι. Τῶν δὲ γειτόνων αὐτοῖς ἔζων
ἢ κερμάνων, ὑποχειρίζε τῆς ἐώρε νομῆς ποι-

ησαμένων, και διαβάντων ἤδη τὸν Βορυσθένη και αὐτοῖς ἐπιπεσόντων, και τῆ ἀρχηγάρχη αὐτῶν Τυράχ, ἐν τοῖς περι τὸ Κελλίον και Ισμαῖκ ἔλεσι τῆ Ισρα, ὡσπερ λαγῶς, διὰ δειλίαν φύξιμον τόπον μᾶλλον τῆ πρὸς ἄμωνα τραπέσθαι, ἐκλέξαντος, Κενεγένης, ἀπὸ ταπεινῆ μὲν και στρατηγίας ἐξεωσμένε γένεσ ὀρμώμενος, ἀνὴρ δε δραστήριος και πολεμικὸς τὰ μάλισα, ὀρμήσας και συναλίσας στρατὸν και στρατηγῶν, ἐπιτίθεται δαῖραλεως τοῖς ἔξοις· Νικᾶ. Τρέπει ἐς φυγὴν, και ἀντιπεραιώθῆναι τὸν Βορυσθένη καταναγκάζει. Μετὰ δε ταῦτα αὐτὸς, ὁσάκις ἂν βέλοιντο διαβαίνειν πάλιν τὸν Βορυσθένη ἐπὶ καγγάρης, ἐκώλυε. Φθορεῖται ἐπὶ τῆτω ὑπὸ Τυράχ, τῆ ἔδνης ἄσμασιν αὐτὸν ἐξυμνῆντος ὡς νέον ἥρωα. Επιβλεύεται. Δολοφονίαν δέδιδε. Κινδυνεύει ζωγηθῆναι. Καταφεύγει ἐς τὰ τῆ Τύρα ἔλη. Προσχωρεσιν αὐτῷ δύο φυλαί. Αναδείκνυται αὐτῶν ἡγεμῶν. Συμπλέκεται τῷ Τυράχ ἐν τῆ Βασσαραβία. Ηττᾶται, πάντως δ' ὀλιγανδρίαν. Δια-

βαίνει τὸν Ἰσρον μετὰ δύο μυριάδας σωμάτων, καὶ ἐς τὴν τῶν κωνσταντινουπολιτῶν γῆν διασώζεται.

Ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε, καταλιμπάνει τὴν πατρίαν Δρησκεῖαν καὶ τὴν τῶν χριστιανῶν ἐναγκαλίζεται, καὶ φύλαξ αὐτοῖς τῶν παρισυρίων ἀποδείκνυται. Ἐντεῦθεν δὲ περαιρέμενος συχνάκις τὸν Ἰσρον εἰς Ρεμβνίαν, πολλὰ ἠνώχλει ἐκ παντὸς τρόπου τοῖς ὁμογενέσι, δηρῶν τὴν χώραν, καὶ ἄνδρας μὲν λυσοκτονῶν, γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας λαφυραγωγῶν καὶ πιπράσκων. Τυράχ συμμαχος τυγχάνων τῷ αὐτοκράτορι Κωνσταντίνῳ, ὡς ὑπηκόος τῆς περὶ Κενεγένη, ἐξήτει αὐτὸν τέτταρς· διανύων δὲ μηδὲν, ἀλλὰ καὶ χλεύην ἔτω προσόφλων, ἀγανακτήσας περιφρονέμενος, ἀδίκως καὶ παρὰ λόγον, νῆ τὴν ἀλήθειαν, ἐς ἄμυναν τρέπεται. Ἐνδὺς ἔν ἀποκρουσαλλωδέντα μέχρι πεντεκαίδεκα ὀργυιῶν, ὡς φησι Κεδρηνός, τὸν Ἰσρον, μετὰ ὀγδοῖκοντα μυριάδων (πάλιν ὡς φησι Κεδρηνός, ἀπιδανολογῶν κἀνταῦδα πέραν τῆ δέοντος) πολεμικῶν ἀνδρῶν

διαβαίνει, καὶ μέχρις ἐντὸς ἤκει τῆς Θρά-
κης, πᾶν τὸ προσυχὸν λυμαινόμενος. Ἀλλὰ
γὰρ ἀκρατέστερον καὶ ἀσυνηδέστερον, ὡς ἐν
κώμαις καὶ πόλεσι, περὶ βρώσιμα καὶ πό-
τιμα φερόμενοι οἱ καγγάροι, καὶ περὶ ψύ-
χος ἀμελέστερον, δυσεντερία καταλαμβάν-
ονται, καὶ καταπολεμῶνται ῥαδίως ὑπὸ
τῶν κωνσαντινῶν καὶ τῆ λυσσῶντος
κατὰ σφῶν πολίτεσφω Κενεγένες· ὅσοι δὲ
ἔφυγον τὸν φόνον, ἔτιοι ἅπαντες καὶ ὁ Τυ-
ράχ αὐτὸς αἰχμαλωτίζονται. Οὐ μὲν ἐν Κε-
νεγένῃς πᾶντας μέχρις ἕθενος, ἠβηδὸν κα-
τασφαγῆναι, ἐπιμόνως ἐβέλετο· ἀλλ' αὕτη
ἔκ ἦν ἡ γνώμη τῆ αὐτοκράτορος. Βαπτι-
σθέντες ἐν καὶ ἀξιώμασιν οἱ ἐπισημότεροι,
καὶ ὁ Τυράχ τῷ πατρικίῳ, τιμηθέντες,
σποράδην ἐν τοῖς τῶν κωνσαντινῶν
νομοῖς κατωκίσθησαν· Τυράχ ἔπειτα ἐν
τοῖς τῶν ἐκβολῶν τῆ Ἰερῶ ἐμφωλεύσας νη-
σίοις, ἔκ ἔπαυε τοῖς κωνσαντινῶν πολιταῖς
πράγματα παρεχόμενος.

Οὕτως ἐν ἐρημωθεῖσαν τρόπον τινὰ
καγγάρων τὴν μεσημβρινὴν Ρεμενίαν, οἱ

ἄζοι ἢ κερῖνοι ἐν αὐτῇ τὸς καγγάρους δια-
δέχονται. Χρησάμενοι δὲ τῷ ἐρημωθεῖ-
σαν καὶ τρόπον τινὰ προσέδημεν, ὑπερ-
βολὴν ἄντικρυς οἰόμενοι τὸ νοούμενον, καὶ
ὀχλικώτερον τὸ λεγόμενον. Ἐπεὶ δὲ πα-
ραπλήσια πολλάκις τοιαῦτα ἐντε διαλέξεσι
καὶ ἐν ἰσορίαις ὑπαντῶνται, λεγόμενα ἄπε-
ριεργότερον, ἄπερισκεπτότερον, νῆ τὴν
ἰερὰν ἀλήθειαν, καὶ ἄσθενέστερον, καὶ
πολλὰ ἐντεῦθεν αἰ παρέννοιαι, εἰρήσθω-
σαν τὰ παριστάμενα νῦν ἡμῖν καὶ δόξαντα.

Π α ρ α τ ῆ ρ η σ ι ς.

Καταχρήσεις καὶ ὑπερβολαῖς, ἀπροσε-
ξίαις τε καὶ ἄσθενείαις νοῦς τῶν ἰσορικῶν,
συχνάκις ἄπαντᾶ ὁ ἀναγινώσκων τέτρε
προσεκτικώτερον καὶ ψυχρότερον. Τοιᾶ-
το τὸ ἢ δεῖνα χώρα ἠρημώθη παντάπα-
σιν· οἱ δεῖνες τὸς δεῖνας πᾶντας ἠβηδὸν
κατέσφαξαν· καὶ ποταμὸς αἱμάτων ἐκ τῆς
δεῖνος μάχης· καὶ μετὰ τὸς σκύδας ἔρημον.
παντάπασι κατώκησαν τὴν Ρεμβνίαν οἱ
γέται, καὶ μετὰ τέτρε, οἱ δακοί· καὶ τὸ

τῷ Κεδρηνῷ, ὁ Τυράχ μετὰ ὀκτακοσίων
χιλιάδων ἀνδρῶν διέβη τὸν Ἰσρον ἐπὶ τὴν
κωνσταντινουπόλιν, καὶ ἐκάσῳ στρατιώτῃ,
ὡς κατωτέρῳ ὀφόμεθα, πεντεκαίδεκα ἦσαν
ἄνδρες ὀπλοφόροι αἰχμάλωτοι. Καταχρή-
σεις καὶ ὑπερβολαὶ καὶ πλέον τι ὑπερβολῶν
τὰ λεγόμενα, παιδαριώδεις ἢ συρφετώδεις
λόγοι ἀηδίαν καὶ ναυτίαν τοῖς ἀκέσσι διε-
γείροντες. Οἱ τε λέγοντες ὅτι ὁ Αρπὰδ
ἔρημον πάντῃ τὸ Ατελκεζῷ κατέλαβεν,
ὑπερβολὴν εἶπον· ἔτι γὰρ μόνον ῥεμῆνων,
διεσπαρμένων μὲν, πολλοὶ δὲ ἦσαν τῆς
χώρας κάτοικοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπόλοιποι
μοαγγυόροι ὑπὸ τῶν καγγάρων καὶ βεργά-
ρων πάντως πάντες ἔτι κατεσφάγησαν, ἐκτὸς
εἰμὴ τις νοσῶντας πάντας καὶ κληθήρεις
ὑποτιδείη· ἐδὲ γὰρ ἀπὸ γῆς αὐτομάτως
ἔπειτα, ὡς μύκητες, τόσοι ῥεμῆνοι ἀνε-
φύησαν· ἐδὲ γὰρ ἔδ' οἱ μοαγγυόροι ὀλίγω
ὑπερον τοιαύτας καὶ τοσαύτας λυσσεπιδρο-
μὰς μέχρις Ὠκεανῷ καὶ Πυρηναιῶν καὶ
Ἑλλάδος ἐποίουν, ἔτι ῥαδίως ἀφανιζόμε-
νοι. Ἐτι δὲ καὶ ἡ καγγάρων ἐκ ἠρήμωται

χώρα μετὰ τὸ Τυράχ ὑπὲρ Ἰσρον ἀτύχημα.
Υπερβολαὶ ταῦτα τῶν τῷ ὕφει τῆ πολλῆ
ἀνδρώπε χρωμένων, αἱ πολλάκις τὲς καὶ
βάρος ἔχοντας ἱστορικὲς λανθάνουσι, τοῖς
αὐτῶν συγγράμμασιν ὑπείσφρησαι.

Οσημέραι διαλεγομένων τῶν πολλῶν
ἀκόμεν, ψυχὴ ζῶσα ἔχ ὑπόλοιπος· καὶ
ἤρημώδη παντάπασιν ἡχώρα, καὶ μυριό-
νεκρος ἡ μάχη, καὶ ἡ δεῖνα πόλις ἑβδομή-
κοντα χιλιάδας κώμα ἔχει, καὶ λιμῶ ἀπολ-
λυνται οἱ ἄνθρωποι, καὶ κυνῶν καὶ γαλῶν
κρέατα τρώγουσιν, ὅπερ κἄμοι συνέβη, καὶ
μὰ τὴν ἱερὰν ἀληθεῖαν, ἐδ' αὐτὸς ἐγευσά-
μην, ἐδ' ἄλλον τινὰ εἶδον γευόμενον. Μυ-
ριάδες ὄλαι πολέμοι, καὶ ἀναρίδμητοι.
Ακριβέσερον δὲ ἐξετάζουσι, καὶ τῷ ὀρθῷ
λόγῳ σαθεύουσι τὰ ἀκόμενα, εὐρεῖν ἐσι
πολὸν πέραν τῆς ἀληθείας τὸν λόγον φερού-
μενον. Ἐν δὲ πολέμῳ πόντος τοιῆτωι
ὑπερβολῶν, καὶ δάλασσα τοιῆτων παρα-
λογισμῶν καὶ παραλαλιῶν ἐσι, φόβῳ καὶ
ἐλπίδι τῶν ἀνθρώπων παραφερομένων, καὶ
μῖσει ἢ φιλίᾳ, ἀπεχθεῖα, ἢ κλίσει ἔξαπτο

μένων, καὶ ἔκ ἔτι οἷά εἰσι τὰ πράγματα διηγεμένων, ἀλλ' οἷα ὑπὸ τῆς ἐξημμένης σφον φαντασίας μορφῆται ἐξαγγελλόντων, καὶ πλημύρα, τὸ λεγόμενον, ψευσμάτων τὸ πᾶν κατακλύζεται.

Αἰτία τῆ τοιούτε ἢ τῆς πολλῆς καὶ μὴ σκεπτομένης λανθάνουσα, ἐστὶν ὅτι αἱ ἐπιθυμίαι μορφῆσι τὰ ἐννοούμενα ἡμῶν ὡς τὰ πολλὰ, καὶ ἐξαγγέλλομεν παραπλησίως ἔνοόμενα, ἀλλὰ πρὸς ἀρέσκειαν τῆς φαντασίας μορφώματα, ἢ πράγματα, ἀλλὰ πλάσματα καὶ φαντάσματα· καὶ ἐτέρων λεγόντων, ἀλήθειαν καὶ ἐπιθυμίαν συγχέομεν, καὶ ἡ εὐδύς ἀγαλλόμενοι κατανεύομεν, ἡ ὀργιζόμενοι ἀνανεύομεν· καὶ διαμαρτάνομεν, ἔτις ἡ ἐκείνως, ὀργῇ ἀφδόνῃ ἡ χαρᾷ παρομοίᾳ, ποιέμενοι τὴν ἀπόφασιν. Ἄδμοι καὶ τρισάδμοι βροτοί! Κεδρηνὸς ὀγδοήκοντα μυριάδας καγγάρων φάσκων πεπαιρεῶσθαι τὸν Ἰσρον ἐπὶ κωνσταντινουπόλιν, καὶ πεπῆχθαι μέχρι πεντεκαίδεκα ποδῶν τὸν Ἰσρον, ὀχλικώτερον ἀποφαίνεται ἡ ἰσοριογράφῳ προσήκει. Ζωναράς

πάλιν λέγων, προσελθεῖν τινα τῷ βασιλεῖ
Ρωμανῷ λέγοντα τὴν ἄνωθεν τῆς ἐν τῷ
ξηρολό,ῳ ἀψίδος καδιδρυμένην σήλην ἐς
τὸν Συμεὼν ἐσοικειῶσθαι τὸν βέργαρον,
καὶ ὅτι εἰ τὴν ταύτης ἀποτέμοι τις κεφα-
λήν, ἔφοιτο τῇ ἐκτομῇ τῆς Συμεὼν ἢ φθορά.
καὶ εἰπόντος αὐτῆ ταῦτα, τέμνεται ἡ κε-
φαλή, καὶ αὐτίκα τὸν Συμεὼν ἀπολείπει
τὸ ζῆν· πάντως δι' ἄσθενειαν νοὸς ταῦτα
λέγει, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπιτάττει καὶ αὐτὸς
διὰ παρομοίαν ἄσθενειαν.

Προσεκτέον δὲ μάλις ἀναγινώσκοντας
ἱστορικὰς, καὶ τὰς ὄρεας, οἷς χρῶνται, πολ-
λάκις ὡς ἔτυχεν, ἐξετασέον· πολλάκις γὰρ
ἀγεώγραφοι πάντη ὄντες, πταίοντες ἐν γεω-
γραφίᾳ, σκοτίζουσι τὴν ἱστορίαν, καὶ τοῖς
εἰσαγομένοις εἰς αὐτὴν, τὸ παγκοίνως
ἀναγκαῖον ἀνθρώποις μάθημα, πράγματα
παρέχουσι. Δέμιος κατὰ τὸν Ζώσιμον ἐν
τοῖς παρὰ τὸν Τάναϊν ἔλεσιν ἐνέχεται, κα-
κεῖ κατακοντίζεται. Ἀλλὰ τὸ μέγιστον τῶν
ἱστορικῶν ἐλάττωμα, ἀνθρωπίνη ἀσθενεία
ἀπονεμόμενον, τὸ μεγαλύνειν μὲν τὰ τῶν

απαρεσκόντων σφίσι καὶ πολεμίων, καὶ
κακίας καὶ ἐλαττώματα καὶ ἀτυχήματα,
ἐλαττῦν δὲ ταῦτα ἐν τοῖς φίλοις ἐς δύναμιν.
ὄθεν καὶ ὡς θηρία ἄγρια καὶ φρονήσεως
καὶ λόγῳ πάντῃ ἀμέτοχα, τὸς ἐχθρὸς πε-
ριγράφουσιν. Οὐνοὶ καὶ μοαγγῦοροι παρ'
αὐτῶν, τὸ θηριῶδες τάχα αὐτοῖς ὑπ' ὄψιν
πῶς ἀγαγεῖν βελομένων, καὶ παρασῆσαι,
ὡς μηδὲ ἐννοίαν θεῶ ὄλως ἔχοντες, ἀλλὰ
ζῶντες ἀλόγων δίκην, ἵσπων καὶ ἄρκτων
καταβιβρώσκοντες κρέατα παριστῶνται· καὶ
πεινῶντες, ἐν ἀνάγκῃ φλεβοτομῆτες τὸς
ἵσπυς, καὶ τὸ σῶμα τῇ ἐντομῇ προσαρ-
μόζοντες, ἐξεμύζων καὶ ἐρρόφου ἕτω τὸ
αἷμα, καὶ τῆς πεινανάγκης ἕτως ἀπηλλάτ-
τοντο. Ἀλλὰ λόγῳ καὶ φρονήσεως ἄτερ,
καὶ ὄθῃ καὶ προνοίας τινὸς πολιτικῆς, με-
γάλα καὶ ἐπίφοβα ἔκ ἂν ἐποίεν στρατοσυ-
στήματα· καὶ οἱ μοαγγῦοροι ἔκ ἤσαν ἐξε-
ρημένοι φρονήσεως πολιτικῆς, σχολῆγε
καὶ λόγῳ καὶ φρονήσεως· ἔγὰρ ἂν, εἴπερ,
τὰς τολμηρὰς ἐπιβολὰς ἐποίεν, καὶ τὰς
φρικαλέας τῇ Εὐρώπῃ ἐπιδρομὰς ἐπέτρε-

χον· Ουμὴν ἀλλὰ, φῶμεν τὰς τοιαύτας ἐπιβολὰς καὶ ἐπιδρομὰς βαρβάρους καὶ θηριώδεις κλίσεις εἶναι, ὥσπερ τῷ ὄντι καὶ εἰσὶν. ἀλλὰ ποῖος εἶναι ἐρῶμεν τὸς τότε κατοίκους τῆς Ευρώπης τὸς πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιβολὰς καὶ ἐπιδρομὰς κεχαυνωμένους καὶ ἀχανεῖς καὶ ἐκτεπληγμένους καὶ παρειμένους μένοντας, καὶ ἐς ἀντεπιβολὰς καὶ ἀντεπιδρομὰς πατρίδος ἀμύνης ἔνεκα τρέπεσθαι ἀδυνατῶντας, ὥσπερ ληδαργικὸς καὶ κωματώδεις καὶ καρηβαρῶντας καὶ καρσμένους καὶ ὄλως ἀναισθητῶντας, ἔς ἔδει, τηνικαῦτά γε, ἀνανήψαντας καὶ ἀναξάντας καὶ ἄνδρας ἀγαθὸς γενομένους, πράξαι τι λαμπρὸν καὶ ἄξιον τῶν προγόνων, καὶ, δέον, θῦσαι ἑαυτὸς τῇ πατρίδι, ἀμυνομένους τετρεσὶ τὸς βαρβάρους καὶ ἀποτρέποντας. Νῆ τὴν ἀλήθειαν, ἡ ἀναληθσία αὕτη, ἡ ἀδράνεια αὕτη, ἡ ἐμβροντησία αὕτη, ἡ σωμάγρια αὕτη (ἐπιτρέψεις μοι φίλε τὴν λέξιν προσφυσάτην ἐνταῖθα ἔσαν) πολλῶν ἐσι βαρβαροτήτων αἰσχίοντε καὶ βδελυρότερον καὶ ἀποτροπαιότερον.

Εἶτα ἃ ἡμῖν ἐ νενομίδαται, ταῦτα νε-
ομισμένα ἐν ἑτέροις βλέποντες, καίτοι
ὕτᾳ καδ' ἑαυτὰ ἀδιάφορα τυγχάνοντα,
αὐτα κατακριτέον, καὶ δηριώδη νομισέον;
Τί δὲ, ἐπειδὴ ἕτεροι ἰπποφαγῆσι, καὶ ἐν
ἰνάγκῃ πρόχειρον τροφήν ἐν τῇ φλεβοτο-
μία τῆ ἰππευ ἐυρίσκουσι, διὰ τῆτο καὶ δη-
ρία ἄλογα ἠγητέον; Αττίλας, βάρβαρος
μὲν, δι ἀρετὴν δὲ καὶ ἀγχίνοϊαν καὶ σύ-
νεσιν πολιτικὴν ἐ τὴν τυχεύσαν, ἀνακτησά-
μενος πρῶτον τὸ ἑαυτῆ ἔδνος, ἔτω τὰ ἀλ-
λότρια κατεκτήσατο καὶ ὑπεδέλωσε. Τῆς
πρέσβεις τῶν κωνσαντινσπολιτῶν δολοφο-
νῆσαι ἐ πειραθέντας καὶ φωραθέντας, με-
γαλοφυχῶν τῇ γνώμῃ, τίσασθαι, ὡς ἔδει,
ἐκ ἠδέλησεν. Ἐτέρου ἐσιῶν, μεγαλοσρεπῆ
καὶ πολυτελεῆ τραπέζῃ ἐχρήτο, καὶ τρυβλία
καὶ παροψίδας καὶ ἐκπώματα καὶ κοχλιά-
ρια, καὶ πᾶντα ἀπλῶς τὰ σκεύη, χρυσᾶ
καὶ ἀργυρᾶ παρετίθετο· οἱ δὲ παρὰ τρα-
πέζιον ὑπερκείμενον καθημένῳ, πᾶντα
ξύλινα καὶ εὐτελεῆ ἦν. Ου μόνον δὲ περι-
τάπεζαν εὐτελεῆς καὶ λιτὸς ἦν ὁ Αττίλας,

ἀλλὰ καὶ περὶ ἰματισμὸν ἀπέριττος καὶ
εὐτελής, ὡσπερ καὶ ὁ πτωχὸς ἕννος, ἐτύγ-
χανε. Τὸ δὲ δὴ κρείσσον καὶ πολλῷ λόγῳ
ἄξιον, ὅτι καὶ τῷ ἐλαχίστῳ ἕννε ἀδικεμένε
ἔχ ὑπερεώρα, καὶ τῆς ὑβριζᾶς καὶ ἀδικεῖς
ἐδ' ὅλως ἠρέχετο, ἀλλ' αὐσηρότατα ὁποιοῦ-
σῶν ὄντας ἐπαιδεύεν, ἐξ ἴσθ παῖσι βασιλο-
πρεπέστα βραβεύων τὸ δίκαιον. Κρίνον-
τας ἕν τὰ τῶν ἀλλοτρίων, προσέχειν δεῖ
καὶ τῷ κατακρίνειν ἀπέχεσθαι· πολλὰ γὰρ
νόμῳ μόνον εἰσὶ καλὰ, καὶ νόμῳ μόνον
κακὰ, αὐτὰ δὲ καδ' ἑαυτὰ παντάπασιν
ἀδιάφορα· καὶ οἱ ἄνθρωποι τῷ νόμῳ ἀδίκῳ
ὄντι ἐνίοτε παιδόμενοι, δόξαντι δὲ καλῶς
ἔχειν ἀπατωμένοις, κακὰ ποιῶντες, καλὰ
ποιεῖν δοκῶσι, νόμῳ παιδόμενοι (1). Ἀλλὰ

---

(1) Πρόσεχε, φίλε, πλείον ἔτι, νεωτερικᾶς ἱστορίας
καὶ γεωγραφίας ἀναγινώσκων, καὶ μὴ πάντα, ὡς ἀλη-
θείας ἐκ τρίποδος, ἀσφαλῶν καὶ ἀπροσκόπων καὶ εἰλικρι-
νῶν καὶ ὑγιαινόντων συγγραφέων παραδέχεσθαι τὰ γραφόμενα.
Ἐλλισθαινον καὶ ἡμάρτανον οἱ παλαιοὶ, ἐξ ἀγνοίας διὰ
τὸ δυσεπίμικτον καὶ περιορισμένον, καὶ μὴν καὶ δεῖ ἀμαρ-
τάνειν ἐνίοτε· παραφέρονται νῦν καὶ σφάλλονται δ' αἰτία

τέτων μὲν ἄλλης· ἡμεῖς δὲ τὸν ἐξ ἀρχῆς πάλιν λόγον ἀναλαμβάνοντες, ἐπιστρέψωμεν ἐς *Ρωμαίαν*.

Οἱ δὲ ἐν *Αρδελ* καγγάρου συχνάκις διαβαίνοντες τὸν *Ρωμαϊκὸν ἀγρὸν* καὶ τὸν

ἀσυγγνώστους παντάπασιν. Χάρις καὶ κλέος αἰδίως καὶ ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ τοῖς τὰ καθόλου σχολίᾳ, καὶ ταῖς σοφαῖς ἐπιρρίαις, ταῖς ἐξαιάδας τῆ ἱερῆ αὐρῆς, ἰδρύσασσι καὶ συζητήσασσι, τοῖς τῷ ὄντι εὐεργέταις τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τοῖς ἀξίοις διαδόχοις αὐτῶν, τοῖς τῆς συντηρήσεως καὶ διαμονῆς αὐτῶν ἐλευθερίας καὶ φιλανθρωπίας ἐπιμελομένοις. Τὸ βαδύτατόν μοι πρὸς αὐτὰς σέβας τὸ ὑπὸ συμπάσης ἀπλοῦς τῆς ἀνθρωπότητος αὐταῖς ὀφειλόμενον, παροτρύνει με μᾶλλον πρὸς τὰ λεχθησόμενα. Ἐμπόριον γὰρ αὐτεβῶς καὶ κερδοσκοπία καθαρά καθόλου οἱ λόγοι, δι' ἧν καὶ ὀχμήδεις καὶ πολυτεχεῖς πραγματεῖαι πέραν πάντα τῆ δέοντος, ἐπίσειον μωσῶν ἄχθος, ὁσημέραι ἐκ τῶν τυπογραφικῶν πιεσῆρων προκίπτασι, καὶ κατακλύζειν μᾶλλον ἢ φωτίζειν τὸν κόσμον δοκῶσι. Πόντος ὅλος βιβλιοποιῶν· πολλοσημόριόν τι πάντως τέτων οἱ συγγραφεῖς. Ἐξέον τὰ λογικώλεθρα πάθη τὸ παλαιόν, βραΐζουσι καὶ καχλαΐζουσι ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, καὶ ἀνατροπὴν μεγάλην ἐπαπειλῶσι· καὶ ἰσορίαι καὶ γεωγραφίαι καὶ κοιναὶ εἰδήσεις τῷ τοιῷδε βρασμῷ, τῷ τοιῷδε καχλασμῷ ἢ ἀνέπαφοι, ἢ ἀπρόσψαυτοι, ἢ ἄχραντοι. Ἐς μοι πολλὰ ἐς ἀπόδειξιν τῆ λεγομένη ἐπαγαγιῶν· ἀλλὰ τοῖς ἐφεξῆς ὀλίγοις ἀρτίσθητι.

Ισρον, τὰς νομὰς τῶν κωνσταντινουπολιτῶν ἐπέτρεχον. Αἰθανάκτει ἐπὶ τέτοις ὁ αὐτοκράτωρ Ἰσαὰκ, καὶ ἐκστρατεύειν κατ' αὐτῶν καὶ τῶν μοαγγυόρων παρασκευάζεται,

Οὐ πρὸ πολλῷ γεωγραφικὸν τινα πίνακα εἶδον προσε-
 δοκίμενον ἐν τῷ τέλει γεωγραφίας τινὸς ἢ πάνυ πρῶτην ἐκδο-
 σείσης, καὶ διὰ τῆτο κοινῶς ἐν ὑπολήψει τυγχανύσης ὡς
 ἀκριβεσέρας τάχα τῶν πρὸ ταύτης ἐκδεδειδομένων. Ἐν τῷ
 τῷ γεωγραφικῷ πίνακι ἰδίῃ ἠβυλήθην τὴν παριερῖαν
 Ρουμανίαν, καὶ τί εἶδον, πᾶν ἔ. τι ἂν βύλη, ἀλλ' ἔχλ' ἂ
 παρασῆσαι ὁ γεωγράφος ἢ ὁ ἀνθαδῶν γεωγραφῆσαι θελή-
 σασ, ἠθέλησιν. Ο Πρῶτος διαχωρίζει τὴν παλαιὰ Μολδό-
 βαν, ἧς μέρος καὶ ἡ κυρίως Μπασσαραβία, εἰς δύο σχε-
 δὸν ἴσα μέρη. Ἐνταῦθα τριακμόριον πρὸ ἢ ἐν δεξιᾷ τῷ
 Πρῶτῳ Μολδόβα. Τὸ Πρασσόβ πρὸς χειμερινὰς δυσμαῖς
 τῷ Ἐς εἰσιν, ὑπὲρ τὰς πενήκοντα ὥρας ἀφικόμενον· καὶ
 τὸ διάστημα τῶν ἐκβολῶν τῷ Πρῶτῳ καὶ τῷ Σιρέτῳ ἔδὲ δύο
 ὅλων ὡρῶν εἰσιν· ἐνταῦθα ἴσα σχεδὸν τὰ δύο διαστήματα.
 Ἡ ἐμπορικὴ πόλις τὸ Γαλατζ ἀναμεταξὺ πρῶτε καὶ Σιρέτε
 κεῖται· ἐνταῦθα ὥρας ὅλας ὑπὲρ τὸν Πρῶτον μαγικῶς με-
 τατέθεται· καὶ κεῖται σοι κατ' αὐτὸν νῦν τὸ Γαλατζ ἐν
 τῇ Μπασσαραβίᾳ, ἐν τῇ Ρουσία. Ἡ Μπραῖλα ἐν δεξιᾷ
 εἰς τῷ Σιρέτε περὶ ὥραν ὅλην· ἐνταῦθα εἰς τὰ ἀριστερὰ
 μετανήγεγκται· καὶ κεῖται σοι νῦν ἀναμεταξὺ Πρῶτε καὶ Σι-
 ρέτε. Ἡ αὐτὴ πόλις ἐνταῦθα πρὸς νότον εἰς τῆς πρὸς ἀνα-
 τολαῖς τροπῆς τῷ Ἰσρο, πολὺ πλεῖον αὐτῆς, ἢ τὸ Ἐς τῷ
 Μπρασσόβ, ἀπέχουσα. Τὸ Τζιαρνατζ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς

περὶ τὸν πεντηκοστὸν ὄγδοον ἐνιαυτὸν τῆς
ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος. Ἀλλ' ὁμὲν
βασιλεὺς τῶν μοαγγύρων διὰ πρέσβων
καταπραῦνει τὸν αὐτοκράτορα, καὶ οἱ

ὄχθης, παρ' ὀλίγον, ἐστὶ τῷ Πρῶτῳ· ἐνταῦθα πολὺ πέραν
τῷ Πρῶτῳ μετενήνεγκται. Τὸ Ἀρντζες, ἢ Δυμποβίτζα καὶ
ἢ Γιαλεμίτζα ἐνὶ σώματι ἐς τὸν Ἴερον ἐκβάλλουσι κατὰ τὸν
ἀγνώγραφον τετονὶ πίνακα, καὶ ἄνω πρὸ ταύτης τῆς ἐκβο-
λῆς ἐν δεξιᾷ τῷ Ἴερω Μπρακίλου βλέπει τις πάλιν. Τὸ Ἐς
περὶ τρεῖς ὥρας ἀπέχον τῷ Πρῶτῳ, ἐς τὴν ὄχθην αὐτῷ με-
τενήνεγκται. Τὸ Ορχεῖ, ὅπερ Ορχόβε ὀνομάζεται ἐνταῦ-
θα, μακρόθεν καὶ αὐτὸ μετενήνεγκται ἐς τὴν ὄχθην τῷ Τύ-
ρα. Τὸ Κισαίνε, μητρόπολις νῦν τῆς ὑπερρωστικῆς Μολ-
δόβης ἢ Μπασσαραβίας, ὑπὲρ τὰς ἑπτακαίδεκα χιλιάδας
κατοίκους ἔχον, καὶ περὶ τὰς ἑξ ὥρας ἀφιστάμενον τῷ Τύρα,
ἐν τῇ ἀριστερᾷ ὄχθῃ ἐνταῦθα τέθειται, ἐκτὸς τῆς Μπασ-
σαραβίας καὶ τ· καὶ τ. Ἐὼ λέγειν οἷως καὶ ἡ Ἑλλὰς πα-
ρίσταται· συμπεραίνειν ἐκ τούτων ἔχεις.

Ορᾶς, φίλε, οἷοι τινὲς νῦν εἶσαι, γεωγραφίας καὶ γεω-
γραφικὰς πίνακας ἐκδιδόντες, διδάσκαλοι ἀγνοῦντες πάντη
τὰ διδασκόμενα, καὶ ἐκθεῖναι βεβλόμενοι, ὧν ἐδὲ μίαν
ὄλως ἔννοιαν ἔχουσιν; Ἀμαρτήματα ταῦτα ἀσύγγνωστα, νῦν
μάλις. Πρόσεχε τοίνυν, καὶ, καθόλου, τὰ μερικὰ μαν-
θάνειν βεβλόμενος, μὴ ὄκνει, μηδὲ ἀλοχύνει καὶ ἀγραμμά-
τως πραγματευτὰς καὶ ἀπλῶς ξενιτεύσαντας ἐρωτῶν· ἔξεις
γὰρ παρ' αὐτῶν, ὡς αὐτοπτῶν, ἀκριβέστερόν τι μαθεῖν, ἢ
παρὰ γεωγράφων τῶν τῆς τύπος μὴ ἰδόντων καὶ ἐκδιδόν-

πλείεις ἡγεμόνες καγγάροι τὰ αὐτὰ ἐποίησαν, τὰ κωνσταντινουπολιτικὰ ερατεύματα ἐπὶ σφᾶς ἰδόντες ἐρχόμενα. Σέλτης δὲ ἡγεμὼν καγγάρος, αἴσχος παρομοίαν εἰρήνην

των πολλάκις ἀλλ' ἀντ' ἄλλων παντάπασι. Καὶ σὺ γεωγράφει, ὅποιος ποτ' ἂν ἦς, ἐκδῆναι ποτὲ θέλων χωρογραφίας, ὧν τὴς παρισταμένους τόπους ἔχ' ἐώρακας, μὴ ὄκνει ἐρωτᾶν τὴς ἐπιχωρίους ἢ ἐτέρας αὐτόπτας τῶν τόπων γενομένους, καὶ ἴσθι σοφὸν τῷ ὄντι ὄντα τὸν πᾶσαν τὴν φύσιν ἐρωτᾶν μὴ παύοντα, μαθεῖν τι βεβημένον· εἶδ' εἰ σοὶ ἡ κορυφή τῆ Παρνασσῶς ἰκανή, καὶ οἶμι ὅτι βλέπεις τὸ πᾶν ἐκ ταύτης, ἴσθι, οὕτως οἰόμενος, ὅτι καί τω περὶ τοῦ ὄρους ἔτι ἐν τῷ ὄχλῳ περιπλανᾷ, καὶ καθαρά σοὶ αὐταπάτη ἢ οἴησις.

Ὁ μείζων μνημονευόμενος κοσμοκαταγωνιστής, Ἰσβαλὼν ἐκ τῆς μεγάλης Σκυθίας ἐς τὸ Κορέ, χερσόνησος ὄν ἐν τῷ ἀνατολικοβορείῳ τῆς Σίνης καὶ νόμος αὐτῆς, καὶ πλοίοις ἐντεῦθεν ἀπάραις καὶ κατάραις ἐς Σίνην, διὰ ταύτης καὶ διὰ τοῦ βορείου τῆς Ἰνδίας ἐς Μπαχαρίαν ἴκετο, τῷ ἕψηλόφρονι καὶ ὑψαύχενι Μεχμέτ συμπλακησόμενος. Γελάσεις ἀκούσας ταῦτα. Γελάσεις ἔτι καὶ τὴν ἀνύπαρκτον ταύτην ὁδοιπορίαν ἰχνογραφημένην, ἐν γεωγραφικῷ πίνακι ἰδὼν, καὶ πρῶτην οὐ πᾶν πρῶτην ἐν μεγάλῃ πόλει διὰ τοῦ τυπικοῦ πιεστήρος ἐς φῶς προελθούσαν, ἦν ἔδει, εἰπερ τι ἄλλο, ἐν σκότῳ περὶ κείσθαι καὶ ἀγνοεῖσθαι παντάπασι. Γελάσεις δ' ἔτι πλείον καὶ ἡγεμόνα ἀκούσας τῷ ἐκδόντι ἐπικροτήσαντα. Γελάσεις ἔτι καὶ τὴν κλεινὴν καὶ φιλόμυσον καὶ ἐνάρετον Μασσαλίαν, ἀποικίαν καὶ κτίσμα φοινίκων